

SADRŽAJ

PRVI DIO:	
UVOD U PROUČAVANJE NEVERBALNE KOMUNIKACIJE	1
1. NEVERBALNA KOMUNIKACIJA: OSNOVNE PERSPEKTIVE	3
PERSPEKTIVA 1.: DEFINIRANJE NEVERBALNE KOMUNIKACIJE	5
Enkodiranje	5
Dekodiranje	6
PERSPEKTIVA 2.: KLASIFICIRANJE NEVERBALNOG PONAŠANJA	7
Komunikacijska okolina	7
<i>Fizička okolina</i>	7
<i>Spacijalna okolina</i>	8
Fizičke značajke osoba koje komuniciraju	8
Kretnje i položaj tijela	8
<i>Geste</i>	8
<i>Držanje tijela</i>	9
<i>Dodirivanje</i>	9
<i>Izrazi lica</i>	10
<i>Gledanje</i>	10
<i>Glasovno ponašanje</i>	10
PERSPEKTIVA 3.: NEVERBALNA KOMUNIKACIJA U UKUPNOME PROCESU KOMUNIKACIJE	10
Ponavljanje	12
Proturječenje	12
Dopunjivanje	16
Zamjenjivanje	16
Isticanje/ublažavanje	16
Reguliranje	17
PERSPEKTIVA 4.: POVIJEST PROUČAVANJA NEVERBALNOG PONAŠANJA	18
PERSPEKTIVA 5.: NEVERBALNA KOMUNIKACIJA U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU	22
Kriminalna djela i određivanje kazne	23
Nastupi političara na televiziji	24
Ponašanje u učionici	26
Udvaranje	28
SAŽETAK	30

2. KORIJENI NEVERBALNOG PONAŠANJA 39

RAZVOJ NEVERBALNOG PONAŠANJA TIJEKOM EVOLUCIJE: FILOGENEZA	41
Nalazi u vezi sa senzornom deprivacijom	42
Nalazi u male djece	43
Nalizi iz studija s blizancima	50
Nalazi iz proučavanja drugih primata	52
Nalazi iz multikulturalnih istraživanja	60
SAŽETAK	65

3. SPOSOBNOST PRIMANJA I ODAŠILJANJA NEVERBALNIH SIGNALA 71

NAČINI POBOLJŠANJA NEVERBALNIH VJEŠTINA	73
MJERENJE TOČNOSTI DEKODIRANJA I ENKODIRANJA NEVERBALNIH ZNAKOVA	76
Standardizirani testovi sposobnosti dekodiranja	78
ZNAČAJKE VJEŠTIH PRIMATELJA NEVERBALNIH PORUKA	82
Spol	83
Drugi osobni korelati točnosti primanja neverbalnih poruka	84
Čimbenici u vezi sa zadatkom koji utječu na točnost primanja neverbalnih znakova	88
ZNAČAJKE ONIH KOJI TOČNO ŠALJU NEVERBALNE SIGNALE	89
ODNOS IZMEĐU SPOSOBNOSTI ODAŠILJANJA I PRIMANJA	92
BITI PROMATRAČ NEVERBALNE KOMUNIKACIJE	93
Pogreške u ljudskoj percepciji	95
SAŽETAK	97

DRUGI DIO: KOMUNIKACIJSKA OKOLINA 107

4. UTJECAJ OKOLINE NA LJUDSKU KOMUNIKACIJU 109

OPAŽANJE VLASTITA OKRUŽENJA	111
Opažanje formalnosti	112
Opažanje topline	112
Opažanje privatnosti	112
Opažanje poznatosti	112
Opažanje ograničenja	113
Opažanje distance	113
Reagiranje na okolinu	113

OPAŽANJE VREMENA	114
Vrijeme kao lokacija	115
Vrijeme kao trajanje	116
Vrijeme kao interval	116
Vrijeme kao raspored intervala	116
PRIRODNA OKOLINA	117
DRUGI LJUDI U OKOLINI	119
ARHITEKTONSKO OBLIKOVANJE I POKRETNI PREDMETI	121
Boja	123
Zvuk	125
Osvjetljenost	126
Pokretni predmeti	127
Struktura i plan	129
REGULIRANJE OKOLINE I KOMUNIKACIJE	134
SAŽETAK	135

5. UČINCI TERITORIJA I OSOBNOGA PROSTORA NA KOMUNIKACIJU U LJUDI

143

KONCEPTI TERITORIJALNOSTI	143
TERITORIJALNOST: UPAD I OBRANA	144
GUSTOĆA I GUŽVA	148
Učinci velike gustoće	150
Suočavanje s velikom gustoćom	151
KONVERZACIJSKA DISTANCA	152
Spol	155
Kulturalno i etničko porijeklo	157
Tema ili predmet razgovora	158
Kontekst interakcije	159
Fizičke značajke	159
Stavovi i emocionalne reakcije	159
Značajke danoga interpersonalnog odnosa	160
Značajke ličnosti	161
SJEDENJE I PROSTORNO RASPOREĐIVANJE U MALIM GRUPAMA	161
Vodstvo	161
Dominacija	163
Zadatak	163
Spol i poznanstvo	164
Introverzija-ekstraverzija	166
SAŽETAK	168

TREĆI DIO: OSOBE KOJE KOMUNICIRAJU **177**

6. EFEKTI FIZIČKIH KARAKTERISTIKA NA KOMUNIKACIJU KOD LJUDI **179**

NAŠE TIJELO: NJEGOVA OPĆA PRIVLAČNOST	180
Hodanje i brak	181
Posao	184
Utjecanje na druge	184
Samopoštovanje	185
Antisocijalno ponašanje	186
MOĆ FIZIČKE PRIVLAČNOSTI: NEKA VAŽNA OGRANIČENJA	187
Učinci interakcije	187
Učinci drugih čimbenika	188
Mijenjanje standarda tijekom vremena	188
NAŠE TIJELO: NJEGOVA SPECIFIČNA OBILJEŽJA	189
Lice	189
Oblik tijela	192
Visina	197
Slika o vlastitom tijelu	199
Boja kože	200
Miris tijela	201
Dlake na tijelu	203
NAŠE TIJELO: ODJEĆA I DRUGI PROIZVODI	206
Odijevanje i komunikacija	207
Funkcije odjeće	208
Odjeća kao informacija o danoj osobi	210
Učinci odjeće na onoga tko je nosi	210
Odijevanje i ličnost	211
Rukotvorine i ukrasi na tijelu	213
SAŽETAK	214

ČETVRTI DIO: PONAŠANJE OSOBA KOJE KOMUNICIRAJU **227**

7. UČINAK GESTI I DRŽANJA TIJELA NA LJUDSKU KOMUNIKACIJU **229**

GESTE NEOVISNE O GOVORU	230
GESTE POVEZANE S GOVOROM	241
Geste povezane s referentom	241
Govornikov odnos s gestama povezanim s referentom	244
Geste interpunkcije	245

Interaktivne geste	245
KOORDINACIJA GESTI, DRŽANJA TIJELA I GOVORA	250
Samosinkronizacija	250
Sinkronizacija interakcije	253
SAŽETAK	260
8. UČINAK DODIRA NA LJUDSKU KOMUNIKACIJU	271
DODIRIVANJE I LJUDSKI RAZVOJ	272
TKO DODIRUJE KOGA, GDJE I KOLIKO?	274
RAZLIČITI OBLICI DODIRIVANJA	279
ZNAČENJA I UČINAK INTERPERSONALNOG DODIRA	283
Dodir kao pozitivni afekt	284
Dodir kao negativni afekt	284
Dodir kao igra	284
Dodir kao utjecaj	285
Dodir kao upravljanje interakcijama	285
Dodir kao fiziološki podražaj	285
Dodir kao interpersonalna responzivnost	285
Dodir povezan sa zadatkom	286
Dodir kao izlječenje	286
Dodir kao simbolika	287
KONTEKSTUALNI ČIMBENICI U ZNAČENJU	
INTERPERSONALNOG DODIRA	288
DODIR - UTJECAJNA NESVJESNA SILA U INTERAKCIJI	289
KULTURALNE RAZLIKE U DODIRIVANJU	291
SAMODODIRIVANJE	292
SAŽETAK	296
9. UČINAK LICA NA LJUDSKU KOMUNIKACIJU	305
LICE I PROSUĐIVANJE LIČNOSTI	305
LICE I UPRAVLJANJE INTERAKCIJOM	306
Kontroliranje kanala	307
Dopunjivanje ili označivanje drugih ponašanja	307
Zamjenjivanje verbalnih poruka	307
LICE I EKSPRESIJA EMOCIJA	308
Lice - složeni podražaj	308
Kontroverzija oko facijalnih emocija	313
Mjerenje lica	315

Procjene facijalnih ekspresija emocija	322
Procjena emocija na temelju lica	326
FIZIOLOGIJA I LICE	330
SOCIJALNI UČINAK FACIJALNIH EKSPRESIJA	335
SAŽETAK	338
10. UČINAK KONTAKTA OČIMA NA LJUDSKU KOMUNIKACIJU	347
POGLED I UZAJAMNI POGLED	349
FUNKCIJE POGLEDA	350
Reguliranje tijeka komunikacije	351
Nadziranje povratne informacije	352
Prikazivanje kognitivne aktivnosti	352
Izražavanje emocija	353
PRENOŠENJE INFORMACIJA O PRIRODI	
INTERPERSONALNOG ODNOSA	355
UVIJETI KOJI UTJEČU NA OBRASCE POGLEDAVANJA	360
Udaljenost	360
Fizička obilježja	360
Osobna obilježja i značajke ličnosti	361
Teme i zadaci	363
Kulturna pozadina i rasna stajališta	365
ŠIRENJE I SUŽAVANJE ZJENICA	366
SAŽETAK	369
11. UČINAK VOKALNIH ZNAKOVA KOJI PRATE IZGOVORENE RIJEČI	379
SASTAVNI DIJELOVI PARAJEZIKA	381
VOKALNI ZNAKOVI I PREPOZNAVANJE GOVORNIKA	384
VOKALNI ZNAKOVI I LIČNOST	386
VOKALNI ZNAKOVI I PERCEPCIJA GRUPE	390
VOKALNI ZNAKOVI I PROCJENE SOCIODEMOGRAFSKIH OBILJEŽJA	392
Spol	392
Dob	393
Socijalna klasa/status	394
Učinci sugovornika	394
VOKALNI ZNAKOVI I EMOCIJE	395
VOKALNI ZNAKOVI, RAZUMIJEVANJE I PERSUAZIJA	400
Vokalni znakovi, razumijevanje i retencija	401
Vokalni znakovi i persuazija	402

VOKALNI ZNAKOVI I IZMJENA REDA GOVORENJA	403
Prepuštanje reda	404
Traženje reda	404
Zadržavanje reda	404
Odbijanje reda	405
OKLIJEVANJE, STANKE, TIŠINA I GOVOR	405
Smještaj ili položaj stanki	405
Vrste stanki	406
Razlozi zbog kojih se pojavljuju stanke	407
Latencija odgovora i vrijeme govorenja	407
Tišina	408
SAŽETAK	410

PETI DIO: PRIOPĆIVANJE VAŽNIH PORUKA **421**

12. POVEZIVANJE SVEGA: MULTISIGNALNE PORUKE **423**

PRIOPĆIVANJE INTIMNOSTI	424
PRIOPĆIVANJE DOMINANTNOSTI/STATUSA	429
UPRAVLJANJE INTERAKCIJOM	433
Ponašanja dobrodošlice (pozdrav)	433
Ponašanje izmjene reda govorenja	434
Ponašanja napuštanja interakcije	437
PRIOPĆIVANJE VLASTITA IDENTITETA	438
Osobni identitet	439
Socijalni identitet	441
OBMANJIVANJE DRUGIH	443
PERSPEKTIVA ZA OSOBE KOJE KOMUNICIRAJU	447

FOTOGRAFIJE **459**

KAZALO AUTORA **461**

KAZALO POJMOVA **477**